

Tisková zpráva - výstupy semináře

Neviditelné děti – když rodič skončí ve vězení

Odborný seminář v Poslanecké sněmovně otevírá téma opomíjených dětí

Český helsinský výbor, z. s., uspořádal dne 25. května 2026 v prostorách Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR, **odborný seminář** věnovaný tématu **dětí vězněných rodičů**. Ty v České republice často zůstávají bez systematické a včasné podpory. Akce se konala pod záštitou **Ústavně-právního výboru PSP ČR a ochránce práv dětí Mgr. Martina Beneše**.

Seminář s názvem „**Neviditelné děti – když rodič skončí ve vězení**“ se konal jako součást projektu zaměřeného na vytvoření systému sběru a sdílení dat o dětech vězněných rodičů, realizovaného Českým helsinským výborem v *operačním programu Zaměstnanost plus v rámci výzvy Sociální inovace pro budoucnost*. Cílem je posun od reaktivního přístupu k prevenci založené na datech a meziresortní spolupráci.

Během semináře vystoupili zástupci ministerstev, justice a bezpečnostních složek. Odbornou sféru prezentovala Mgr. Jitka Navrátilová, Ph.D. z FSS MUNI a Eliška Suchomel Dušková, M.Phil., Ph.D. z The Institute of Criminology, University of Cambridge.

Seminář se zaměřil na komplexní zhodnocení situace dětí vězněných rodičů v České republice, včetně identifikace nedostatků současného systému podpory. Diskuse se věnovala především **potřebě systematického sběru a sdílení dat** napříč jednotlivými institucemi a představila návrhy možných systémových změn směřujících k efektivnější a včasné pomoci těmto dětem.

Předseda Českého helsinského výboru (ČHV) **Miroslav Krutina** zdůraznil, že projekt „Neviditelné děti“ představuje konkrétní ukázkou toho, jak může efektivní spolupráce občanského sektoru a veřejné správy přinášet systémové změny v oblasti ochrany lidských práv.

„Český helsinský výbor navazuje na odkaz Charty 77 a od roku 1988 se věnuje tématu zneužívání trestní justice a ochraně lidí, kteří se ocitají na okraji zájmu společnosti. Projekt Neviditelné děti je přirozeným pokračováním této mise a dává hlas dětem, které zůstávají neviditelné, přestože nesou důsledky selhání systému,“ uvedl Krutina.

Podle něj je jedním z hlavních úkolů ČHV **identifikovat systémová selhání a přicházet se systémovými řešeními**. Právě absence relevantních meziresortních dat o dětech vězněných rodičů dnes výrazně komplikuje prevenci i cílenou pomoc. **Dlouhodobá stigmatizace těchto dětí přitom může mít generační dopady** nejen na jejich psychický a sociální vývoj, ale i na soudržnost celé společnosti.

Významný blok semináře patřil vystoupení **Mgr. Jitky Navrátilové, autorky oceňované studie Rodičovství za mřížemi**, která představila výstupy z jejího aktuálního výzkumu s názvem „Eroze vztahových vazeb u dětí vězněných rodičů“. Ve své prezentaci popsala, jak odloučení od rodiče zásadně narušuje pocit bezpečí, stability a vztahového ukotvení dítěte, omezuje jeho životní šance a zvyšuje riziko sociálního vyloučení. Zároveň zdůraznila

klíčovou roli sociální práce při obnovování narušených rodinných vazeb a vytváření podpurného prostředí pro děti i pečující osoby.

„Psychosociální dopady, jako je nejistota, stud, stigma, ztráta blízkosti a sociální izolace, zůstávají méně viditelné. A právě proto mluvíme o jakési neviditelné krizi, za kterou jsou ale konkrétní neviditelné děti,“ uvedla Navrátilová. Současně upozornila na hluboký vnitřní konflikt, který tyto děti často prožívají: „Přicházejí o rodiče a stydí se za to, co udělal. Často o tom nehovoří, ale prožívají to.“

Helena Válková, členka ústavně právního výboru Poslanecké sněmovny, poukázala na skutečnost, že důsledky trestu nedopadají pouze na samotného pachatele, ale významně zasahují i jeho rodinu.

„My, co se tomu věnujeme, velmi dobře víme, že to dítě je potrestáno také,“ uvedla.

Také formulovala vlastní tezi týkající se mezigeneračního přenosu sociálních problémů:

„Kriminalita není dědičná. Dědičné jsou podmínky, ve kterých vyrůstají děti, jejichž rodiče jsou ve vězení. To je má teze, a já vás všechny prosím, abyste ji v rámci svých výzkumů ověřili.“

Eliška Suchomel Dušková toto potvrdila v závěrech kvalitativního doktorského výzkumu realizovaného na **University of Cambridge**, který se zaměřuje na zkušenosti českých dětí s vězněným rodičem. Zdůraznila, že uvěznění rodiče nelze redukovat pouze na fyzickou nepřítomnost jednoho člena rodiny.

„Pro děti a primární pečující osoby jde často o zkušenost vztahové, institucionální, časové a materiální nejistoty,“ uvedla. A doplnila, že „Děti nesmí nést sekundární trest za situaci dospělých.“

Suchomel Dušková zároveň upozornila na **zásadní význam systematického sběru dat**. Podle ní však nestačí evidovat pouze počty dotčených dětí stejně důležité je zachycovat i kvalitativní a vztahové souvislosti jejich situace a současně zajistit bezpečné a citlivé nakládání se získanými daty. Sběr dat by měl sloužit jako nástroj pro citlivější komunikaci institucí, lepší koordinaci podpory a hlubší pochopení dopadů trestní justice na rodinný systém jako celek.

„Chtěli bychom, aby stát mohl reagovat ne až potom, co se o těch dětech dozví zpětně v mnoha těžkých situacích, ale aby mohl reagovat pozitivně a preventivně. Aby rodina vězněného rodiče dostala včas podporu a pomoc a dítě nebylo osamoceno,“ řekla odbornice na ochranu práv dětí Monika Šimůnková a členka předsednictva ČHV.

Manažerka projektu **Zuzana Freitas Lopesová** ocenila, že jedním z klíčových výstupů úvodního semináře se stalo společné usnesení formulující konkrétní doporučení směrem k institucím veřejné správy. Podle ní seminář potvrdil, že bez systematické spolupráce, koordinace a sdílení informací mezi jednotlivými resorty nelze vytvořit funkční podporu pro děti vězněných rodičů.

„Účastníci semináře vyzývají zákonodárce a ústřední orgány státní správy, zejména Ministerstvo spravedlnosti a Ministerstvo práce a sociálních věcí, aby se podíleli na vzniku standardizovaného systému, který umožní poskytnout podporu dětem, jejichž rodič je uvězněn, a to už od okamžiku jeho prvního omezení osobní svobody, s cílem již v tento moment předběžně vyhodnotit potřeby a situaci takového dítěte a jeho rodiny,“ uvádí usnesení semináře.

František Matula podrobně popsal „cestu dítěte systémem“ jako první výstupy mapování procesů v rámci projektu neviditelné děti v různých situacích a etapách trestního řízení, kterými rodič prochází - od prvního omezení osobní svobody přes vazbu až po výkon trestu. Upozornil na skutečnost, že děti vězněných rodičů i jejich pečující osoby často propadají mezi jednotlivými institucemi bez koordinované podpory a bez včasných informací o tom, na jakou pomoc mají nárok a kam se mohou obrátit.

Zásadní problém podle něj spočívá v absenci **jasně nastavené komunikace mezi justicí, sociálními službami a dalšími institucemi**. V praxi tak bývá poskytnutí základních informací často závislé pouze na individuální iniciativě konkrétního obhájce nebo citlivém přístupu jednotlivců v systému, nikoliv na **standardizovaném mechanismu podpory**. Matula zdůraznil, že právě první okamžiky po zadržení či uvěznění rodiče bývají pro dítě i pečující osoby kritické a mohou zásadně ovlivnit další stabilitu celé rodiny.

Na to navázala **Mirka Vokounová Křepčíková**, která představila výsledky šetření realizovaného mezi orgány sociálně-právní ochrany dětí (OSPOD). Výzkum podle ní ukázal, že mezi institucemi trestního řízení a OSPOD dosud neexistuje systematicky nastavená a automatická komunikace, která by umožnila včasné předávání informací o dětech, jejichž rodič byl zadržen, vzat do vazby nebo uvězněn.

V důsledku toho se OSPOD často o situaci dítěte dozvídá se zpožděním nebo vůbec, což výrazně omezuje možnost včasného zahájení **preventivní podpory a stabilizace rodinného prostředí**. Vokounová Křepčíková zároveň upozornila, že v rámci České republiky dosud **neexistuje jednotný postup preventivní práce s identifikovanými dětmi vězněných rodičů**, což vede k výrazným regionálním rozdílům v dostupnosti i kvalitě pomoci.

Závěr odborného bloku patřil vystoupení **Ágnes Bučinské Němečkové**, která upozornila na potřebu vytvoření **metodiky pro školy** pracující s dětmi vězněných rodičů. Zdůraznila, že škola může být pro dítě jedním z mála stabilních a bezpečných bodů v období rodinné krize. Současně apelovala na prevenci stigmatizace těchto dětí - například citlivým přístupem pedagogů, **prevencí šikany či flexibilnějším řešením absencí** při návštěvách rodiče ve věznici.

Účastníci jsou zváni k dalším debatám a spolupráci nad tématem.

Odkaz na celé znění usnesení semináře:

https://drive.google.com/file/d/1A67oi4T02W6bsvjci_y0_EpHkS07Y19q/view?usp=drive_link

Odkaz na foto z akce:

https://drive.google.com/drive/folders/11TRU--UEi3DttGrPnQknXx5tzxi3l5DA?usp=drive_link

Kontakt pro média:

Misha Lebeda

email: michaela.lebeda@gmail.com

Tel: 724432033

<https://helcom.cz/neviditelne-deti/>